

Fakta om modersmålsundervisning

- Modersmålsundervisning blev indført i den danske folkeskole i 1975
- Det er lovpligtigt for danske kommuner at tilbyde modersmålsundervisning i officielle EU/EØS-sprog som tysk og italiensk
- Siden en lovændring i 2002 har det været op til den enkelte kommune, hvorvidt den vil tilbyde modersmålsundervisning i andre sprog end EU/EØS-sprog
- Lovændringen har på landsplan medført et fald i antallet af børn, der har adgang til modersmålsundervisning i sprog som arabisk og somali
- I afhandlingen undersøges modersmålsundervisning i arabisk, dari, pashto og somali, som den udfolder sig på en aarhusiansk skole

Om Line Møller Daugaard

Line Møller Daugaard er cand. mag i lingvistik. Hun har skrevet sin ph.d.-afhandling ved Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU) ved Aarhus Universitet, hvor hun har været tilknyttet forskningsprogrammet Barndom, ungdom og institution. Hun er ansat som lektor i VIA University College, hvor hun er leder af VIA Sprog, Læsning & Læring, Center for Forskning & Udvikling.

Tid og sted for forsvaret

Aarhus Universitet, bygning 1482, Nobel auditorium 105
Jens Chr. Skous Vej 4, 8000 Aarhus C
22. juni, kl. 13-16

Kontakt

Line Møller Daugaard
lida@via.dk
8755 1736

Institut for Uddannelse og Pædagogik (DPU)
Aarhus Universitet
Tuborgvej 164
2400 København NV

FORSVAR

SPROGLIG PRAKSIS I OG OMKRING MODERSMÅLS- UNDERVISNING EN LINGVISTISK ETNOGRA- FISK UNDERSØGELSE

Ph.d.-afhandling af Line Møller Daugaard

AARHUS UNIVERSITET

SPROGLIG PRAKSIS I OG OMKRING MODERSMÅLS- UNDERVISNING EN LINGVISTISK ETNOGRA- FISK UNDERSØGELSE

I ph.d.-afhandlingen ”Sproglig praksis i og omkring modersmålsundervisning. En lingvistisk etnografisk undersøgelse” undersøger Line Møller Daugaard, hvordan modersmålsundervisning i arabisk, dari, pashto og somali praktiseres på en aarhusiansk folkeskole, og hvordan der herigennem tilskrives værdi til sprog og sproglig praksis.

Modersmålsundervisning – et omstridt pædagogisk arrangement

Siden modersmålsundervisning i sprog som arabisk og somali blev indført i den danske folkeskole i 1975, har den med jævne mellemrum været genstand for en ophedet debat. Omfanget af parate holdninger og markeringer står imidlertid i skarp kontrast til omfanget af forskningsbaseret viden om, hvordan modersmålsundervisning udfolder sig i danske skoler, og hvordan den opleves og opfattes af de involverede børn og voksne. En sådan viden søger denne afhandling at bidrage til at skabe.

En lingvistisk etnografisk undersøgelse

Afhandlingen bygger på en lingvistisk etnografisk undersøgelse, der sætter fokus på modersmålsundervisning, som den praktiseres på en aarhusiansk folkeskole med en 2. klasse som omdrejningspunkt. Undervisning i dansk og engelsk er obligatorisk for alle klassens børn, og herudover deltager størstedelen af børnene i modersmålsundervisning i arabisk, dari, pashto og somali som en del af skolens curriculum.

Modersmålsundervisning – lokal, national, global

Gennem afhandlingens analyser fremtræder praktiseret modersmålsundervisning som resultatet af en række opfindelsesprocesser på tværs af tid og rum. Modersmålsundervisning er ikke én ting, men en diffus og foranderlig størrelse, der ændrer konturer og substans over tid, i bevægelsen fra et nationalt over et kommunalt til et lokalt niveau og afhængig af hvilket modersmål, der er tale om. Modersmålsundervisning i udkanten af Aarhus kan ikke forstås uafhængigt af globale bevægelser og udviklinger, og modersmålsundervisning er på samme tid et stærkt nationalt, tydeligt lokalt og iboende globalt fænomen.

Modersmålsundervisning: Arena for intens investering

I den uddannelsespolitiske debat om modersmålsundervisning samler opmærksomheden sig ofte mod modersmålsundervisningens effekt – eller mangel på samme. I afhandlingens analyser træder en vifte af andre investeringsrationaler frem. Her tænkes modersmålsundervisning sammen med den dansksproglige udvikling, men er ikke reduceret til at udgøre et redskab herfor, og rationalet for modersmålsundervisning rækker ud over skolens virksomhed, ind i børnenes familier og ud i en global verden. Børnene selv investerer ikke alene i modersmålet, men også i andre sprog, og en principiel og symbolsk investering i modersmålet er ikke ensbetydende med, at børnene investerer sig tilsvarende i den konkrete modersmålsundervisning. På tværs af disse modsatrettede investeringer fremtræder børnenes forældre som stærke sprogsponsorer, der investerer stærkt og stabilt i modersmålsundervisningen.

Modersmålsundervisning som kreativt sproglaboratorium

I modersmålsundervisningen navigerer børn og voksne i komplekse sociolingvistiske landskaber. Modersmålsundervisning udgør – som anden sprogundervisning – en ramme for tilegnelse og træning af sprog, som det er tilfældet i et traditionelt sproglaboratorium. Men herudover fungerer modersmålstimerne som kreative sprogværksteder, hvor børn og voksne sammen undersøger og udforsker sprog, sproglig variation, relationer mellem sprog og nation og forholdet mellem sprog, identitet og magt. Modersmålsundervisningen udgør i den forstand et kreativt mulighedsrum, hvortil der knytter sig et sprogpædagogisk potentiale, der rækker ud over modersmålsundervisningen og ind i skolens øvrige sprogundervisning.

Afhandlingens empiriske grundlag

Afhandlingen er baseret på lingvistisk etnografisk feltarbejde og bygger på et flersproget og multimodalt empirisk materiale. Det empiriske materiale omfatter feltnoter, fotos, videooptagelser og diverse tekster fra modersmålsundervisning i arabisk, dari, pashto og somali og undervisning i dansk og engelsk. Hertil kommer interviews med skoleledelse, modersmåls lærere og børn.